

DOI 10.36074/grail-of-science.23.05.2025.135

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕНТАЛЬНИХ КАРТ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ПРОПЕДЕВТИКИ ПЕДІАТРІЇ

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ГРУПА:

Медражевська Яна Афанасіївна

канд.мед.наук, доцент, доцент кафедри пропедевтики дитячих
захворювань з доглядом за хворими дітьми

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова, Україна

Фік Леся Олександрівна

канд.мед.наук, доцент, доцент кафедри пропедевтики дитячих
захворювань з доглядом за хворими дітьми

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова, Україна

Коцур Людмила Дмитрівна

канд.мед.наук, доцент, доцент кафедри пропедевтики дитячих
захворювань з доглядом за хворими дітьми

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова, Україна

Малик Світлана Леонідівна

канд.мед.наук,

доцент кафедри нервових хвороб з нейрохірургією

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова, Україна

Анотація. Розлад дефіциту уваги та гіперактивності (РДУГ) розпочинається в дитинстві. Він не дає можливості зосереджуватися та концентруватися на певній проблемі. Метою дослідження було визначити кількість студентів котрі мають ознаки РДУГ за допомогою тесту (Adult ADHD Self-Report Scale (ASRS v1.1)) та оцінити ефективність застосування ментальних карт для навчання. Серед 117 обстежених студентів, віком від 18 до 21 року, було 90 дівчат та 27 хлопців. Аналізуючи результати проведених досліджень, встановлено, що 41,9% респондентів протягом останніх 6-ти місяців відмічали у себе певні симптоми. Таким чином, майже половина студентів 3-го курсу ВНМУ ім. М.І. Пирогова м. Вінниці мали ті чи інші прояви РДУГ. Було запропоновано самостійно розробляти інтелект-картки на онлайн-сервісі ментальних карт IOctopus для полегшення підготовки до практичних занять з пропедевтики педіатрії. Оцінку ефективності використання ментальних карт було проведено через місяць за допомогою опитувальника, котрий був нами розроблений. Він включав 6 питань, на котрі студенти відповідали анонімно. Відмічено покращення успішності з пропедевтики педіатрії у 71,2% студентів, що почали користуватись ментальними картками; 75,6%

респондентів зменшили час на підготовку. Також 55,6% студентів відмітили, що почали краще та на довше запам'ятовувати матеріал, за допомогою карток. Використання ментальних карт при підготовці до занять у студентів, які відмічають у себе симптоми РДУГ, доказали свою ефективність. Таким чином, даний інструмент можна рекомендувати до використання ще з раннього віку, щоб не допустити зниження працездатності, проблем із навчанням та психоемоційного вигорання в юності.

Ключові слова: розлад дефіциту уваги та гіперактивності; студенти; ментальні картки.

Постановка проблеми. Розлад дефіциту уваги та гіперактивності (РДУГ) розпочинається в дитинстві. Він не дає можливості дитині зосереджуватися та концентруватися на певній проблемі; діагностується близько 5% дітей та 4-6% дорослих. Протягом дитинства лише 25-30% дітей з РДУГ навчаються жити з цією проблемою, а дві третини дітей, продовжують мати проблеми у дорослому віці [1]. Фахівці повинні бути зацікавлені у виявленні, лікуванні та корекції РДУГ та його вторинних симптомів. Цей стан є викликом для лікарів загальної практики, дільничних педіатрів, вчителів, психологів, психіатрів та соціальних працівників. На сьогодні ведення пацієнтів зі РДУГ утруднено спеціалістами, котрі працюють окремо один від одного. Важливо віднайти та підібрати правильну методику кожному пацієнту, що буде допомагати у повсякденному житті, включно з соціальними взаємодіями; сприяти в становленні та здобуванні цілей.

Мета роботи. Визначити кількість студентів котрі мають ознаки РДУГ за допомогою тесту (Adult ADHD Self-Report Scale (ASRS v1.1)). Оцінити ефективність застосування ментальних карт для навчання у студентів з ознаками РДУГ.

Матеріали та методи дослідження. У межах даного обстеження проведено опитування серед 117 студентів 3 курсу ВНМУ ім. М.І. Пирогова. Було запропоновано пройти тест розроблений Всесвітньою Організацією Охорони Здоров'я [2], для допомоги в діагностиці розладу дефіциту уваги та гіперактивності. Дана шкала самооцінки для дорослих має пул з 18 питань, котрі визначають частоту симптомів РДУГ за останні 6 місяців та шкалою частоти від 1 до 5 для компонування інформації про прояви РДУГ в аспекті життя дорослої людини. Тривалість тестування - 2 хвилини [3]. Усім студентам з виявленими ознаками РДУГ запропонували розробляти та використовувати протягом місяця ментальні карти для підготовки до практичних занять з пропедевтики педіатрії. Оцінку успішності було проведено через місяць за допомогою опитувальника, котрий був нами розроблений. Він включав 6 питань, на котрі студенти відповідали анонімно.

Виклад основного матеріалу. Серед 117 обстежених студентів, віком від 18 до 21 року, було 90 дівчат та 27 хлопців, що склали 77% та 23% відповідно. Респондентам, котрі добровільно погодилися взяти участь у нашому дослідженні, гарантували повну анонімність і право відмовитися від співпраці. Дослідження РДУГ ми проводили онлайн, за допомогою Adult ADHD Self-Report Scale (ASRS v1.1). Результати студенти надавали старостам груп, які в свою чергу передавали їх викладачам. Аналізуючи результати проведених досліджень, встановлено, що 41,9% (49 осіб) респондентів протягом останніх 6-ти місяців відмічали у себе певні симптоми, які зафіксував тест. А саме у 39 (79,6%) дівчат та

10 (20,4%) хлопців. Таким чином, майже половина опитаних студентів 3-го курсу ВНМУ ім. М.І. Пирогова м. Вінниці мали ті чи інші прояви РДУГ. Дане тестування, в першу чергу, спрямоване для первинної діагностики самою людиною чи сімейним лікарем. Воно є надійним методом для швидкого скринінгу на основі самозвіту. Але як кожна методика, воно має як недоліки так і переваги. До переваг можна віднести те, що тест легкий в проходженні, зосереджується на поточній поведінці та симптоматиці; серед недоліків є можлива переоцінка або недооцінка власного стану при самозвіті. Такий високий відсоток, який ми побачили в нашому дослідженні, можна пояснити можливою переоцінкою студентами власного стану при самозвіті.

Усім студентам, з виявленими ознаками РДУГ, ми запропонували самостійно розробляти інтелект-картки на онлайн-сервісі ментальних карт IOctopus для полегшення підготовки до практичних занять з пропедевтики педіатрії. Ментальна картка (інтелект-карта) - це інструмент, що допомагає візуально людині систематизувати нову інформацію. Зрозумілі та нескладні схеми дають можливість проаналізувати та гарно запам'ятати дані. Нами був проведений майстер-клас по виготовленню ментальних карт. Запропоновано виготовляти карти на яскравому фоні чи на білому з додаванням яскравих кольорів, щоб одразу розрізняти основні напрямки та підрозділи. Imho M. [4] довела, що використання кольорових нотаток призводить до стимулюючої дії та підвищує концентрацію у дітей з РДУГ.

Сам процес створення онлайн інтелект-карт надихає максимально зануритися в тему, що вивчається та не дозволяє відволікатися на інші речі. Формування карт також розвиває концентрацію уваги та послідовність дій; надає можливість навчатись в зручний час та у будь якому місці.

Оцінку ефективності використання ментальних карт було проведено через місяць за допомогою анкетування. Ми отримали лише 45 (91,8%) анкет з відповідями. Це говорить про те, що 4 (8,2%) студенти відмовились від використання ментальних карт при підготовці до занять. Опитувальник ефективності використання ментальних карт містив 6 питань (табл. 1) з запропонованими варіантами відповідей, а саме так чи ні.

Таблиця 1

Дані опитувальника ефективності використання ментальних карт

Питання опитувальника		Так		Ні	
		дівчата	хлопці	дівчата	хлопці
1	Чи побачили покращення успішності з пропедевтики педіатрії	24	8	12	1
2	Чи зменшився час на підготовку до практичного заняття	26	8	10	1
3	Чи легше стало запам'ятовувати матеріал	20	5	16	4
4	Чи впевненіше почували себе на практичних заняттях з пропедевтики	21	9	15	0
5	Чи легко було застосовувати теоретичні знання при виконанні практичних навичок%	25	7	11	2
6	Чи плануєте в подальшому використовувати ментальні карти	17	2	19	7

[авторська розробка]

Відмітили покращення успішності з пропедевтики педіатрії 71,2% студентів, що почали користуватись ментальними картками. У 75,6% респондентів зменшився час на підготовку до заняття (26 дівчат та 8 хлопців). Досі вони витрачали близько 2-3 годин на підготовку. Також 55,6% студентів відмітили, що почали краще та на довший час запам'ятовувати матеріал, за допомогою карток.

Підготовка з інтелект-картками дозволила 66,7% респондентам почуватися впевненіше на практичних заняттях. З свого боку, ми дозволяли користуватися картками при демонстрації практичних навичок. В процесі роботи відмітили один важливий момент - ментальні картки з лінійним викладенням матеріалу працювали краще, тому що вони дозволяли стримувати увагу та фіксували на певній проблемі. Також студенти в будь який час могли швидко повернутися до певного попереднього кроку; продовжити роботу або передати її команді. Це допомагало зосередитися їм на одному завданні та довести його до кінця. Отже, 71,1% юнаків та дівчат відмічали полегшення застосування теоретичних знань на практиці біля ліжка хворого.

Нас засмутив той факт, що лише 42,2% студентів, серед тих що використовували ментальні картки при підготовці до пропедевтики педіатрії, планували в подальшому користуватися цим навчальним інструментом.

Висновки та пропозиції. 1) за даними тесту 41,9% респондентів протягом останніх 6-ти місяців відмічали у себе певні симптоми РДУГ. 2) використання ментальних карт при підготовці до занять доказали свою ефективність. Відмічено: у 71,2% покращення успішності з пропедевтики педіатрії; у 75,6% - зменшився час на підготовку до заняття; 55,6% студентів почали краще та на довше запам'ятовувати матеріал; 66,7% почувалися впевненіше на практичних заняттях. 3) таким чином, профілактика має починатися ще з раннього віку, щоб не допустити зниження працездатності, проблем із навчанням і психоемоційного вигорання в юності.

Список використаних джерел:

- [1] Barkley RA. (1998, November 16–18). ADHD: *Longterm course adult outcome and comorbid disorders*. [Conference presentation abstract]. William H. Natcher Conference Center National Institutes of Health: consensus development conference on diagnosis and treatment of attention deficit hyperactivity disorder Bethesda, Maryland, 57-60.
- [2] Dunlop, B. W., Wu, R., & Helms, K. (2018). Performance of the adult ADHD self-report scale-v1.1 in adults with major depressive disorder. *Behavioral Sciences (Basel, Switzerland)*, 8(4), 37. [https://doi.org/https://doi.org/10.3390/bs8040037](https://doi.org/10.3390/bs8040037)
- [3] Farcas, S., Kinga, K.-J., Ibolya, K., Kinga, S., & Réka, J. (2018, September 22). *Psychometric properties of the Hungarian version of the adult ADHD self-report scale (ASRS-v1. 1) screener and symptom checklist*. [Conference presentation abstract]. Proceedings of the 3rd International Conference on New Findings in Humanities and Social Sciences., Brussels, Belgium . <https://doi.org/10.33422/3hsconf.2018.09.10>
- [4] Imhof M. (2004). Effects of color stimulation on handwriting performance of children with ADHD without and with additional learning disabilities. *Eur Child Adolesc Psychiatry*, (13(3)), 191-198. doi: 10.1007/s00787-004-0371-5

EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF USING MENTAL MAPS IN PREPARATION FOR PRACTICAL CLASSES IN PROPAEDEUTICS OF PEDIATRIC

SCIENTIFIC RESEARCH GROUP:

Yana Medrazhevskaya

Ph.D in medical sciences, Associate professor, Associate professor of the Department of Propedeutics of Pediatric Diseases with Patient Care
National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya, Ukraine

Lesya Fik

Ph.D in medical sciences, Associate professor, Associate professor of the Department of Propedeutics of Pediatric Diseases with Patient Care
National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya, Ukraine

Liudmyla Kotsur

Ph.D in medical sciences, Associate professor, Associate professor of the Department of Propedeutics of Pediatric Diseases with Patient Care
National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya, Ukraine

Svitlana Malyk

Ph.D in medical sciences, Associate professor, Associate professor of the Department of Propedeutics of Pediatric Diseases with Patient Care
National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya, Ukraine

Summary. Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD) begins in childhood.

It does not allow the child to focus and concentrate on a certain problem. The purpose of the study was to determine the number of students who have signs of ADHD using the test (Adult ADHD Self-Report Scale (ASRS v1.1)) and to evaluate the effectiveness of using mental maps for learning. Among the 117 surveyed students, aged 18 to 21, there were 90 girls and 27 boys. Analyzing the results of the research, it was found that 41.9% of respondents had noticed certain symptoms in themselves over the past 6 months. Thus, almost half of the 3rd year students of the National Pirogov Memorial Medical University had some manifestations of ADHD. It was suggested to independently develop mind maps on the online mind map service IOctopus to facilitate preparation and use them for practical classes on propedeutics of pediatric diseases. The effectiveness of using mind maps was assessed after a month using a questionnaire that we developed. It included 6 questions that students answered anonymously. 71.2% of students who started using mind maps noted an improvement in their performance on propedeutics of pediatric diseases; 75.6% of respondents reported a decrease in preparation time. Also, 55.6% of students noted that they began to remember the material better and longer with the help of cards. Thus, the use of mental maps in preparing for classes for students who have symptoms of ADHD has proven its effectiveness. This tool can be recommended for use from an early age to prevent reduced performance, learning problems and psycho-emotional burnout in youth.

Keywords: attention deficit and hyperactivity disorder, students, mental maps.